

ЕМОТИВНА ЛЕКСИКА В АНТИУТОПІЧНОМУ НАРАТИВІ МАРГАРЕТ ЕТВУД: ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧИЙ ВИМІР

EMOTIVE LEXIS IN MARGARET ATWOOD'S DYSTOPIAN NARRATIVE: A TRANSLATION STUDIES PERSPECTIVE

Голі-Оглу Т.В.,

orcid.org/0000-0002-7474-2563

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри перекладу

Приазовського державного технічного університету

Гармаш О.Л.,

orcid.org/0000-0002-7779-5505

доктор філологічних наук, професор,

професор кафедри перекладу

Приазовського державного технічного університету

Статтю присвячено комплексному аналізу емотивної лексики в антиутопічному наративі Марґарет Етвуд у перекладознавчому вимірі. Матеріалом дослідження слугували романи «Оповідь служниці» та «Заповіді» і їх українські переклади, здійснені Оленою Оксеніч. Актуальність роботи зумовлена зростанням інтересу сучасної лінгвістики та перекладознавства до проблеми вербалізації емоційного досвіду в художньому тексті, а також недостатньою вивченістю перекладацьких стратегій відтворення емотивної лексики в антиутопічному дискурсі, зокрема в українському контексті.

Метою статті є виявлення функціонально-семантичних особливостей емотивних одиниць у досліджуваних творах і визначення основних перекладацьких стратегій та трансформацій, спрямованих на збереження емоційно-експресивного потенціалу оригіналу, авторської інтенції та прагматичного впливу тексту на реципієнта. Теоретичне підґрунтя дослідження становлять положення сучасної теорії емотивності, зокрема концепції, що трактують емотивність як лінгвістичну категорію, реалізовану на різних мовних рівнях і пов'язану з оцінністю, конотативністю та культурною маркованістю мовних одиниць.

У роботі доведено, що в антиутопічному наративі М. Етвуд емотивна лексика виконує не лише номінативну функцію, а й формує психологічну напругу, репрезентує екзистенційні стани героїнь, моделює атмосферу страху, відчуження й внутрішнього спротиву. Домінування негативно маркованих емотивів зумовлене жанровою специфікою антиутопії та сприяє інтенсифікації емоційного впливу тексту.

Аналіз перекладів засвідчив активне використання у перекладі стратегій функціонального відповідника, смислового розвитку, синтаксичної перебудови, адаптації, транслітерації та морфологічної компенсації. На фонетико-графічному рівні емотивність відтворюється шляхом збереження пунктуаційних маркерів, капіталізації та адаптації звуконаслідувальних елементів; на морфологічному – через використання українських афіксів-емотивів і форм ступенів порівняння; на лексико-семантичному – через добір адекватних відповідників із урахуванням градації емоцій та оцінно-прагматичного навантаження. Водночас зафіксовано випадки нейтралізації емотивного компонента, що може знижувати експресивність перекладу.

Адекватне відтворення емотивної лексики в антиутопічному наративі потребує комплексного підходу та врахування взаємодії мовних рівнів, культурного контексту й прагматичних чинників.

Ключові слова: емотивна лексика; емотивність; антиутопічний наратив; художній переклад; перекладацькі стратегії; перекладацькі трансформації; лексико-семантичний рівень; морфологічний рівень; фонетико-графічні засоби; Марґарет Етвуд; «Оповідь служниці»; «Заповіді».

The article is devoted to a comprehensive analysis of emotive lexis in Margaret Atwood's dystopian narrative from a translation studies perspective. The research material comprises the novels *The Handmaid's Tale* and *The Testaments* and their Ukrainian translations produced by Olena Oksenysh. The relevance of the study is обусловед by the growing interest in contemporary linguistics and translation studies in the verbalization of emotional experience in literary texts, as well as by the insufficient exploration of translation strategies employed to render emotive lexis in dystopian discourse, particularly within the Ukrainian context.

The aim of the article is to identify the functional and semantic features of emotive units in the selected works and to determine the principal translation strategies and transformations aimed at preserving the emotional and expressive potential of the original, the author's intention, and the pragmatic impact of the text on the recipient. The theoretical framework of the study is grounded in contemporary theories of emotivity, particularly those that conceptualize emotivity as a linguistic category realized at different language levels and associated with evaluative meaning, connotation, and cultural markedness.

The study demonstrates that in Atwood's dystopian narrative emotive lexis performs not only a nominative function but also contributes to the construction of psychological tension, the representation of the protagonists' existential states, and the modeling of an atmosphere of fear, alienation, and inner resistance. The predominance of negatively marked emotive units is determined by the genre specificity of dystopia and enhances the emotional impact of the text.

The analysis of the translations reveals the translator's active use of functional equivalents, semantic development, syntactic restructuring, adaptation, transliteration, and morphological compensation. At the phonetic and graphic level, emotivity is reproduced through the preservation of punctuation markers, capitalization, and the adaptation of onomatopoeic elements; at the morphological level, through the use of Ukrainian emotive affixes and degrees of comparison; at the lexical and semantic level, through the selection of adequate equivalents with regard to emotional gradation and evaluative-pragmatic load. At the same time, isolated cases of neutralization of the emotive component have been identified, which may reduce the expressive intensity of the translation.

Adequate rendering of emotive lexis in dystopian narrative requires a comprehensive approach that takes into account the interaction of language levels, cultural context, and pragmatic factors.

Key words: emotive lexis; emotivity; dystopian narrative; literary translation; translation strategies; translation transformations; lexical-semantic level; morphological level; phonetic and graphic means; Margaret Atwood; *The Handmaid's Tale*; *The Testaments*.

Постановка проблеми. У сучасній лінгвістиці та перекладознавстві зростає активність досліджень емотивної лексики як ключового засобу вербалізації емоційного досвіду людини та формування оцінного і прагматичного потенціалу художнього тексту. Особливої ваги зазначена проблема набуває в межах антиутопічного нарративу, де емоційно марковані мовні одиниці виступають не лише засобом індивідуалізації персонажів, а й важливим і потужним інструментом репрезентації страху, тривоги, відчуження, асоціальності та психологічного тиску, що визначають специфіку літературного жанру. Твори канадійської письменниці Маргарет Етвуд, зокрема її антиутопічні романи, вирізняються високим ступенем емоційної насиченості, символічності та прагматичної багатшаровості, що обумовлює складність адекватного відтворення емотивної лексики в перекладі.

Проблема перекладу емотивної лексики в антиутопічному нарративі полягає в необхідності збереження не лише денотативного значення мовних одиниць, а і їхнього емоційно-оцінного, стилістичного та культурно зумовленого навантаження. У процесі перекладу романів-антиутопій М. Етвуд перекладач стикається з цілою низкою труднощів, пов'язаних із передачею імпліцитних емоцій, іронії, приглушеної експресії та психологічної напруги, що часто реалізуються через мінімалістичні та контекстуально марковані лексеми. Неувага до цих особливостей і їхнє ігнорування може призвести до зниження емоційного впливу тексту перекладу на реципієнта та спотворення авторської інтенції, що є недопустимим у художньому перекладі.

Попри наявність ґрунтовних наукових студій, об'єктом яких є емотивна лексика в художньому дискурсі, та значну кількість праць, присвячених дослідженню творчості М. Етвуд, перекладознавчий вимір відтворення емотивної лексики її антиутопічних романів залишається недостатньо вивченим, особливо в контексті українських перекладів. Відсутність комплексних досліджень,

спрямованих на аналіз перекладацьких стратегій і трансформацій, застосовуваних для передачі емотивно забарвлених одиниць, зумовлює актуальність порушеної проблеми та необхідність її подальшого наукового студіювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливо виразно емотивна лексика функціонує в художньому дискурсі, де вона активно використовується для формування художніх образів, розгортання сюжетної лінії та створення емоційної атмосфери твору. Як зазначають J. Martin та P. White у межах Appraisal Theory, емоційно забарвлені мовні засоби виконують оцінну (аксіологічну) функцію, сприяючи вираженню ставлення мовця до зображуваної дійсності [1]. Використання емоційно насичених слів і виразів підвищує експресивність художнього тексту, робить його переконливішим і вводить в орбіту емоційного досвіду читача. Значний внесок у вивчення емотивної лексики англійської мови також зробили M. Bednarek [2], яка досліджувала емоційність у медіадискурсі, а також G. Leech [3] і D. Crystal [4], чії праці заклали підґрунтя для аналізу експресивних та прагматичних аспектів мовлення.

Проблема адекватного відтворення емоційного навантаження тексту в перекладі знайшла відображення і в працях вітчизняних учених у галузі лінгвістики та перекладознавства, зокрема Ю. Андрійченко [5], Г. Барташової [6], А. Біласа [7], Т. Вавринюк [8], Л. Окулової [9], І. Свідер [10], І. Шахновської [11] та інших. Одним із найбільш складних аспектів перекладацької діяльності є передача емоційного стану персонажа художнього твору, оскільки вона потребує врахування не лише лексико-семантичних, а й прагматичних та культурних чинників.

Мета статті полягає у комплексному аналізі емотивної лексики в антиутопічному нарративі Маргарет Етвуд у перекладознавчому вимірі, зокрема у виявленні її функціонально-семантичних особливостей та визначенні основних перекладацьких стратегій і трансформацій, що

застосовуються для адекватного відтворення емоційно-експресивного потенціалу оригіналу в перекладі, з метою збереження авторської інтенції та емоційного впливу художнього тексту на реципієнта.

Виклад основного матеріалу. У сучасній лінгвістиці та перекладознавстві існують різноманітні підходи до трактування поняття емотивності, зокрема О. Селіванова зазначає, що емотивність є важливою складовою семантичної структури мовної одиниці, що відображає емоційне ставлення мовців до позначуваного, тому значення лексичних одиниць може формуватися завдяки емотивності [12, с. 142]. Ця взаємозалежність створює труднощі при аналізі конотацій і денотацій, а також у визначенні їхнього розмежування. Українська дослідниця Н. Голубенко підкреслює, що мовна виразність емоцій є основоположним аспектом емотивності [13, с. 127], а Т. Крисанова розглядає емотивність як результат інтелектуального осмислення емоцій, що виявляється в мовленні [14, с. 81]. Трактування емотивності як лексичної категорії і пропозицію виокремлення трьох розрядів емоційно забарвленої лексики, зокрема мовних одиниць, що називають, виражають та описують емоції, знаходимо в дослідженні А. Малія та О. Опанасенко, які стверджують, що лише та лексика, яка має на меті мовне вираження емоцій, може вважатися емотивною [15, с. 133]. На думку науковця, емотивна семантика в мові не є чітко визначеною семантичною множиною, оскільки за певних обставин будь-яке слово в процесі спілкування може набувати емотивного забарвлення.

Проте всі трактування емотивності засвідчують, що емотивність у тексті, зокрема художньому, є лінгвістичною категорією, що реалізує емоційність, виражену мовними засобами; отже, являє собою чуттєву оцінку об'єкта, демонстрацію почуттів і відчуттів людини за допомогою одиниць мови. Властивості емоційного феномену, а також особливості їхнього вираження в контексті конкретної культури й історичної доби створюють певні труднощі, що ускладнюють роботу перекладача і мають бути подолані в процесі перекладу.

Спираючись на концепцію Г. М. Кузенко [16] щодо категоріального статусу емотивності та особливостей її прояву на різних мовних рівнях, зокрема фонетико-графічному, морфологічному, лексичному та синтаксичному, проаналізуємо стратегії, що застосовуються при перекладах емотивних одиниць у текстах антиутопічних романів М. Етвуд «Заповіти» і «Оповідь служниці» українською мовою, здійснених Оленою Оксеніч.

На фонетико-графічному рівні основними засобами вираження емотивності є інтонація, темп, наголос, паузи та інші елементи, що включають знак оклику, знак питання, великі літери, три крапки, тире та дефіс. Яскравим прикладом цієї особливості є текст, у якому перекладачка прагнула досягти аналогічного комунікативного ефекту, враховуючи національно-культурні аспекти народу-реципієнта: «*But, Aunt Lydia, you must drink this mint tea, it will do wonders for your digestion! Keep your nose out of my digestion, I want to snap at them; but they mean well, I remind myself. Is that ever a convincing excuse when there's blood on the carpet?*» [17, с. 94] – «*Тімко Лідіє, ви мусите скуштувати цього м'ятного чаю, він творить дива з травленням! Так і хочеться огризнутися: зась вам до мого травлення! Але нагадую собі, що вони зичать мені добра. Чи переконливе це виправдання, коли на килимі з'являється кров?*» [18, с. 62]. При перекладі першого речення ілюстративного уривку перекладачка вдалася до стратегії синтаксичної заміни і пряму мову передано синтаксичною конструкцією непрямої мови в українському перекладі, що дозволило, на наш погляд, персоналізувати висловлювання героїні, і водночас зберегти окличну інтонацію та експресивне навантаження оригіналу. Перекладаючи наступне речення оригіналу, де емотивність не виражена графічно, перекладачка додає знак оклику з метою підсилення емоційного контексту висловлювання та демонстрації емоційного стану обурення, незгоди, емоційного бунту й відчуженості.

Окрім графічної репрезентації емотивності в перекладі за допомогою додавання знаку оклику і синтаксичної перебудови речення, О. Оксеніч при перекладі роману М. Етвуд «Заповіти» досить активно використовує стратегію транслітерації під час передачі українською мовою одиниці оригіналу, що створена із застосуванням художнього прийому капіталізації: назва *OBLIVION* в оригіналі подана великими літерами з метою посилення відчуття страху, домінування, непередбачуваності та напруженості: «*Heavy metal doors led down to the basement passage. The entrance was framed by a metallic arch with a name carved into it in the Gothic lettering sometimes found on older industrial buildings in Chicago – OBLIVION – surrounded by images of dragons and ominous runes; they were likely meant to appear artistic, but to me, they seemed menacing. At that moment, everything around me felt hostile*» [17, с. 107]. – «*Важкі металеві двері вели до підземного проходу. Вхід обрамляла металева арка з написом «ОБЛІВІОН»*

готичним шрифтом, який іноді можна побачити на старих промислових будівлях у Торонто, в оточенні зображень драконів і зловісних рун. Вони, певно, мали виглядати декоративно, але мені здалися загрозливими. Тоді мені все навколо видавалося ворожим» [18, с. 62].

Фонетико-графічний рівень вираження емоційності визначається застосуванням різноманітних звуконаслідувальних моделей, зокрема у проаналізованих текстах оригіналу виявлено кілька прикладів цього явища, які були адаптовані для українського читача: звуконаслідувальний елемент *Shh* у перекладі передано варіативно – як «Цс-с-с» та «Тсс», що зберігає емоційну інтонацію; «“*Shh*”, she whispered, glancing around nervously. This must remain between us» [19, с. 251]. – «Цс-с-с, – прошепотіла вона, нервово озируючись. – Це повинно залишитися між нами» [20, с. 198]; «“*Shhh ... don't say a word*”, he cautioned, lowering his voice. It's important we keep this hidden» [17, с. 392]. – «Тсс ... не кажи ані слова, – застеріг він, знижуючи голос. – Важливо, щоб це залишилося в таємниці» [18, с. 314]. Така адаптація ілюструє використання звуконаслідувальних моделей, які підкреслюють емоційний контекст ситуації, не порушуючи, зберігаючи інтенцію автора в українському перекладі. Процес адаптації є у цьому випадку необхідним, адже одні й ті самі звуки реального світу різні мовні спільноти «чують» і кодують по-своєму, їх мовне відтворення формується під впливом культури, фонетичної системи мови та колективного досвіду.

Результати проведеного перекладацького аналізу демонструють, що у процесі перекладу було враховано специфіку репрезентації емоцій за допомогою фонетичних і графічних засобів, які використовуються М. Етвуд з метою формування емоційної напруги, посилення акцентуації та поглиблення образної структури тексту.

На морфологічному рівні лінгвальне вираження емоцій має свої особливості та інтерпретації в перекладознавчому вимірі. Реалізація категорії емотивності на зазначеному рівні мовної системи зумовлюється функціонуванням словотвірних і формотворчих засобів, зокрема афіксації та граматичної категорії ступенів порівняння прикметників. Зазначені морфологічні механізми забезпечують семантичну варіативність лексичних одиниць, актуалізуючи додаткові конотативні компоненти, пов'язані з вираженням емоційності, оцінності, інтенсивності та образності. У результаті посилюється експресивний потенціал мовних засобів, що сприяє інтенсифікації їхнього

прагматичного впливу на рецептивну сферу адресата та визначає специфіку емоційного моделювання текстового простору загалом. З огляду на це у перекладах антиутопічних романів М. Етвуд з метою відтворення емотивного потенціалу оригіналу перекладачка послуговується широким спектром українських афіксів-емотивів, які забезпечують адекватну передачу експресивно-оцінних відтінків значення. Водночас аналіз перекладацьких трансформацій засвідчує наявність поодиноких випадків часткової нейтралізації емотивного компонента, що зумовлює певне зниження емоційно-експресивної насиченості тексту перекладу, зокрема: «*It's interesting to consider how language evolves. Words can take on new meanings. When children are told to complete a jobbie, it's often seen as a task, a small job they must finish*» [19, с. 281] – «Цікаво подумати, як змінюється мова. Слова можуть набувати нових значень. Коли дітям кажуть виконати роботу, це часто сприймається як завдання, маленька справа, яку потрібно завершити» [20, с. 232], де автор оригіналу застосовує термін *jobbie*, що має англійський зменшувально-пестливий суфікс *-ie*, тоді як перекладачка використовує більш нейтральний в емоційному плані еквівалент укр. *робота*. «*My hair was particularly inflammatory because it was greenish* [17, с. 317] – *А моє волосся було особливо запальним, бо ж зеленкуватим* [18, с. 243]; «*I crossed my arms on my knees and turned away from him. I was getting more childish by the minute: he brought it out in me*» [17, с. 273] – «Я обхопила руками коліна й відвернулася від нього. Щомиті все більше почувалася дитиною: він пробуджував у мені такі почуття» [18, с. 202]; у цих фрагментах емотиви *greenish* та *childish* із суфіксом *-ish*, що вказує на зменшене або зневажливе ставлення з негативним відтінком, а слова з цим афіксом в англійській мові мають негативну конотацію, були замінені в перекладі на нейтральні еквіваленти *зеленкуватий* та *дитина* відповідно.

Отже, відтворення емотивних компонентів на морфологічному рівні перекладу характеризується активним залученням функціональних відповідників, що варіюються за ступенем емоційного навантаження та експресивної маркованості. Застосування такого підходу детерміноване прагненням перекладача досягти максимальної адекватності у репрезентації авторського інтенціонального змісту з урахуванням когнітивно-рецептивних особливостей реципієнтів цільової культури.

Аналіз фактичного матеріалу засвідчує, що в більшості досліджених випадків перекладачка

стратегія ґрунтувалася на доборі українських морфологічних відповідників із підвищеним рівнем емотивної насиченості, що забезпечувало інтенсифікацію емоційно-експресивного потенціалу тексту перекладу. Така тенденція сприяє більш повній реконструкції емоційно-оцінного спектру оригінального твору та підвищує рівень прагматичної релевантності перекладу, зберігаючи його стилістичну цілісність і комунікативну ефективність.

Найбільш інтенсивно категорія емотивності в романах М. Етвуд реалізується на лексико-семантичному рівні, оскільки мовні одиниці, що вербалізують емоційні стани персонажів, виконують номінативну функцію та формують лексичний (змістовий) фундамент художнього тексту, водночас забезпечуючи його структурну організацію.

Далі розглянемо перекладацькі рішення, застосовані для відтворення лексичних одиниць із емоційно-експресивною семантикою в досліджуваних романах. Як відомо, лексика, що вказує на емоційний стан, виконує номінативну функцію у тексті, зокрема й антиутопічному наративі: «*She felt an overwhelming sense of happiness as she walked into the room*» [19, с. 158] – «Вона відчула неймовірне щастя, коли увійшла до кімнати» [20, с. 101]; «*I was happy to see her smile, even for a moment*» [19, с. 198] – «Я була щаслива побачити її усмішку, хай навіть на мить» [20, с. 147]; тут авторкою роману вжито слово з позитивною емотивністю *happy*. У першому фрагменті під час перекладу лексеми *happy* використано функціональний відповідник укр. *щасливий*, що забезпечує передачу її основного емотивного значення. Початкову частину речення відтворено шляхом смислового розвитку: фраза укр. *кинулися в обійми* експлікує радість очікуваної зустрічі та посилює емоційно-експресивне забарвлення висловлювання. У наступному прикладі переклад лексеми *happy* також здійснено із застосуванням смислового розвитку, що забезпечило адаптацію тексту до лінгвальних потреб цільової аудиторії зі збереженням авторської інтенції.

У досліджуваних антиутопічних романах М. Етвуд простежується домінування лексики з негативною емоційно-оцінною семантикою, що детерміновано наративною (антиутопічною) специфікою творів. У межах художнього дискурсу головні героїні вербалізують власні емоційні стани в ситуаціях екзистенційних криз і тривалого психологічного навантаження, що зумовлює підвищену концентрацію мовних засобів із виразною негативно-оцінною конотацією, зокрема:

«*And I felt guilty as well as angry, because they'd been murdered, and I believed then that their murder was my fault*» [17, с. 38] – «*І винною я почувалася не менше ніж злою, бо їх убили, а я тоді вірила, що то моя провина*» [18, с. 33]; «*“God is a real friend, not an imaginary one,” said Becca. There was as much anger in her voice as she was capable of revealing*» [17, с. 261] – «*Бог – справжній друг, а не уявний, заперечила Бека. В її голосі було стільки гніву, скільки вона взагалі дозволяла собі показати*» [18, с. 274]; лексема *angry* у перекладних відповідниках реалізує різні ступені емотивності: у першому фрагменті перекладач застосовує стилістично нейтральний відповідник укр. *зла*, тоді як у другому – лексичний відповідник з підсиленням емоційним забарвленням укр. *гнів*, що посилює градус експресивності висловлювання в цілому. Вважаємо, що додаткового аналізу в наведених ілюстративних уривках потребує трансформація конструкції англ. *I felt guilty*, здійснена через застосування в перекладі прийому синтаксичної перестановки, що забезпечує актуалізацію домінантного емоційного стану героїні, зокрема почуття провини, та сприяє посиленню прагматичного ефекту відповідного фрагмента перекладного тексту.

В антиутопічних романах М. Етвуд переважає лексика з негативними емоційними конотаціями, що передає відчуття страху, безвиході, внутрішнього бунту; це обумовлено жанровою специфікою творів і необхідністю показати героїв у важких життєвих обставинах, на межі ментального виживання.

Проте у своїх романах М. Етвуд використовує ще одну групу лексичних засобів, які виступають елементами непрямої передачі емоцій та відчуттів героїв через їх опис: такі лексичні елементи вказують на причини, наслідки, інтенсивність прояву емоцій; для передачі таких елементів перекладачка О. Оксеніч обирає стратегію дослівного перекладу, адже він якнайкраще підходить для передачі тривожного стану героїні, страху, шоку, сильного внутрішнього напруження: «*I freeze, cold travels through me, down to my feet*» [19, с. 132]. – «*Я завмираю, тілом прокочується холод, із голови до ніг*» [20, с. 151]; емоції героїні настільки інтенсивні, що проявляються через тілесні відчуття (озноб, заціпеніння).

Проте у процесі порівнянні тексту оригіналу і тексту перекладу зафіксовано випадки підсилення емоційності при майже дослівному перекладі шляхом додаткового використання при дієслові укр. *здрігався* підсилювальної частки *аж* для передачі фрази *trembling with suppressed rage*;

так перекладачка підсилює емоційний акцент: *He was trembling with suppressed rage, and also fear: to have had Baby Nicole within his grasp, and to have let her slip – this would not be forgiven by the Council* [17, с. 309]. – *Він аж здригався від стримуваної люті й страху: тримати Крихітку Ніколь так близько й дозволити їй вислизнути... Рада цього не пробачить* [18, с. 322].

Висновки. Комплексний аналіз емотивної лексики в антиутопічному наративі М. Етвуд у перекладознавчому вимірі засвідчив, що емоційно-експресивний потенціал її романів формується через взаємодію засобів різних мовних рівнів – фонетико-графічного, морфологічного та лексико-семантичного. Емотивні одиниці в досліджуваних текстах виконують не лише номінативну функцію, а й слугують важливим інструментом моделювання психологічної напруги, репрезентації екзистенційних станів героїнь і реалізації авторської інтенції в межах антиутопічного дискурсу.

У процесі перекладу романів М. Етвуд українською мовою перекладачка активно застосовує стратегії функціонального відповідника, смислового розвитку, синтаксичної перебудови, адаптації, транслітерації, а також морфологічної компенсації та підсилення емотивного компонента за допомогою підсилювальних часток. На фонетико-графічному рівні збереження емотивності досягається через відтворення інтона-

ційних і пунктуаційних маркерів, капіталізацію та адаптацію звуконаслідувальних елементів відповідно до норм української мовної системи. На морфологічному рівні простежується тенденція до активного використання українських афіксів-емотивів з метою компенсації або інтенсифікації конотативного значення, хоча в окремих випадках зафіксовано нейтралізацію емоційного компонента. Найбільш продуктивним виявився лексико-семантичний рівень, де перекладацькі рішення спрямовані на збереження оцінно-прагматичного навантаження, передачу градації емоцій і відтворення психологічної глибини образів.

Домінування негативно маркованої емотивної лексики зумовлене жанровою специфікою антиутопії та сприяє створенню атмосфери страху, відчуження, внутрішнього спротиву й екзистенційної напруги. Водночас перекладацькі трансформації демонструють прагнення досягти прагматичної релевантності тексту перекладу, зберігши баланс між точністю відтворення денотативного змісту та передачею емоційно-оцінного спектру оригіналу.

Перспективи подальших досліджень убачаємо в розширенні аналізу емотивної лексики з урахуванням когнітивно-дискурсивного та культурологічного підходів, а також у зіставленні різних перекладацьких інтерпретацій антиутопічних текстів у міжмовному та міжкультурному вимірах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Martin, J. R., White, P. R. R. *The Language of Evaluation: Appraisal in English*. London: Palgrave Macmillan, 2005.
2. Bednarek, M. *Emotion Talk Across Corpora*. London: Palgrave Macmillan, 2008. 298 p.
3. Leech, G. *Principles of Pragmatics*. London: Longman, 1983. 250 p.
4. Crystal, D. *The Cambridge Encyclopedia of the English Language*. Cambridge: Cambridge University Press, 2003.
5. Андрійченко Ю. В. Структурно-семантичні особливості емотивної лексики сучасної англійської мови: монографія. Київ: НАН України, 2010. 214 с.
6. Барташева Г. П. Емоції та мовна свідомість: монографія. Харків: Факт, 2010. 198 с.
7. Білас А. О. Психолінгвістичні механізми емоційної вербалізації: монографія. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2013. 221 с.
8. Вавринюк Т. І. Емоційна лексика в художньому дискурсі та її переклад: монографія. Луцьк: ВНУ, 2017. 240 с.
9. Окулова Л.О. Особливості відтворення категорії емотивності українською мовою у художньому дискурсі (на матеріалі англійської мови). *Modern Philology*. 2024. Вип. 2. С. 17–22. DOI <https://doi.org/10.32782/modernph-2024.2.3>
10. Свідер І. М. Проблеми перекладу емоційно-експресивної лексики художнього тексту. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 202 с.
11. Шахновська І. О. Емоційність як лінгвістична категорія: функціонально-семантичний аспект: монографія. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. 230 с.
12. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля, 2006. 716 с.
13. Голубенко Н.І. Перекладацькі стратегії відтворення етнокультурного концепту. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія. 2014. Вип. 10(2). С. 126–128.
14. Крисанова Т. О. Стратегії відтворення емоційно-забарвлених одиниць у перекладі: монографія. Харків: ХНУ, 2017. 223 с.

15. Малій А. С., Опанасенко О. І. Лексика на позначення емоцій у художньому тексті (на прикладі німецької та англійської мов). *Закарпатські філологічні студії*. Ужгород : Видавничий дім «Гельветика». 2022. Т. 1. Вип. 25. С. 132–136. DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.25.1.24>
16. Кузенко Г. М. Прагматика емоційного висловлення. Чернівці : ЧНУ, 2013. 195 с.
17. Atwood M. *The Testaments*. New York: Nan A. Talese/Doubleday, 2019. P. 432.
18. Етвуд М. Заповіти / Переклад з англ. О. Оксеніч. Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2020. 352 с. DOI <https://uabooks.net/reader/127/page/28/>
19. Atwood, M. *The Handmaid's tale: A novel*. London: Vintage Books, 1986. P. 320. https://ia801807.us.archive.org/18/items/the-handmaids-tale_pdf/the-handmaids-tale_ForLibrary.pdf
20. Етвуд М. Оповідь служниці / Переклад з англ. О. Оксеніч. Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2017. 272 с. https://shron1.chtyvo.org.ua/Etvud_Marharet/Opovid_Sluzhnytsi.pdf?PHPSESSID=cc1o14f63enr1pa9vhinkio83

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

Дата першого надходження статті до видання: 24.02.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 30.03.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 07.05.2026